

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Megyeri Ella*
Cím: *Ez — Budapest?*

Forrás: *Pesti Hírlap*

13n. 1937. *VI. 18.*

Osztályozás	
Tárgy	92
Hely	<i>Semmelweis Ignác</i>
Idő	"1937"
Személy	

Ez — Budapest?

Széljegyzet egy francia tanulmányhoz

Irtta Megyeri Ella

Mostanában, hogy könyvet írok Budapestről, nemcsak az érdekel, amit, hiszen tudok, tudok, legfeljebb csak nem foglaltam eddig rendszerbe, — hogy voltaképpen milyen is De az is foglalkoztat, milyen benyomást tesz arra, aki először látja; vagy arra, aki ritkán és kevéssé látja; sőt éppenséggel arra — és ez már csak idegen lehet — aki rosszul és téves értelmezéssel látja. Mondom, érdekel, hogy az ilyenek — manapság és régebben — milyennek fedezték fel.

Igy kapta meg figyelmemet a biedermeier-Budapest egy sajtószerű érzékeltetése, amelyet egy idén megjelent francia könyvben találtam; a kitűnő *Louis-François Céline*, francia író, *Semmelweis Ignác*ról, a magyar orvoslángelméről irt tanulmányában. *Céline* jogcíme, hogy *Semmelweis*ről megszólaljon, az orvostanáról, aki a gyermekágyi láz lényegét felfedezte s a védekezés eszközeit legelsőként kijelölte: *Céline* a polgári életben maga is orvos, Párizs-külvárosi kis-orvos, aki négy évvel ezelőtt lett világhírességgé olyan regényével, amely a *Goncourt*-akadémia díját *nem* nyerte el. Akkor lett azzá a torzonborz íróvá, kinek ifjútán hajzata olyan, mint a minden eleven testet felsértő drótsövény — valamennyi lehiggadt, jófésültséggel szemben. Ugy szereti az életet, hogy a legvadabb káromkodással ír róla, amiért gondokkal és bajokkal, mi több, örök tragédiákkal tetéztettek látja. Öklét rázza és átkozódik, miközben a párizsi csavargó — de azért értelmi osztályhoz tartozó jassz — nem egyszer csatorna-ízű argójával: bizony sok embert elijeszt. Másokat viszont — akik borzongató szóhieroglifjein keresztüllátnak — megkap, elragad és lelkesít, mert mindenben túl nagy ironnak és igaz szívnek kell őt érezni.

Nos, *Céline*, polgári neven: *Destouches*, *Semmelweis*ről szóló disszertációját tizenhárom évvel ezelőtt írta; a párisi orvosfakultáson ezzel a dolgozattal doktorált. Ebben még nem káromkodik, bár az öklét már rázza. És itt még enged ifjui hevületének: a témát rajongásával átforrósítja, annyira nagyra, magányosnak, elátkozottnak és vértanúnak látja az egykori magyar zsenit, aki ellen a kor s a környezet összefogott, hogy menthetlenül elbukta. Szinte új *Céline*-nel ismertem meg a *Semmelweis-tanulmány*: *romantikussal*. Mint hősköltemény, szép tette *Céline*-nek ez a tanulmány. Mint tudományos munka és mint adathűség: tárgyi szempontból sok kifogásra ad okot. Ilyen értelemben: gyönyörködtető írói lírizálás, ellenben *hamis kép*, amelyet az 1830-as Budapest utcáiról ad, azokról a terekről és sétányokról, amelyeken a kis *Semmelweis*, az iskolabajáró fiú, kétségkívül, naponként megfordult.

„Magyarországon, zenék és színházak országában — írja *Céline* — ahol az emberfajta megnyilatkozób, mint nálunk, a zene erőfeszítés nélkül, a szabad levegőn buggyan fel.

A mi kis *Semmelweis*ünk dalokért lelkesedett, *nem* pedig az iskoláért. A kisértés nagy volt és gyakori Budán, abban az időben, főként az ebéd óráiban; majdnem annyi népénekest látott az ember az utcán, ahány kaput.

Miért ne állapodnánk meg mi is egy perccig? Az iménti eső tócsái között a rikitőszinű rongyokba bujt énekes tartózkodás nélkül vakarózik, nézi, nyomoruságos figura, hogy halad el a nép. Gonosz kis irigykedés száll fel benne azok iránt, akik ebédjük felé igyekeznek. Neki még nincs meg az övé, sem a gyomrában, sem a zsebében. Mocsos tarisznyájából előveszi elnyűtt

füz.) (Olda
huros gitárját. A holmi felsír piszkos ujjá alatt.
Néz fel, feje fölé, a szélbe. Avaz baritonja
megüt néhány hangot, amelyek keresgélnek er-
mást; mások is várakoznak velünk együtt, a ne-
hai kis Ignác is, Embergürü alakul, amely meg-
növekszik és hátrább szorítja az uttesten vonuló
kocsikat — elbűvölt embergürü. Sikerült! Nos
hát, neki... A toprongyos kornyikáló meg akar
dicsőülni... Ugyan pedig mivel? Ezzel a... Meg-
lássuk. Kövessük csak. Egy kis darab uton, az
álom birodalmába.
Dél elmulik és az embercsoport csak énekel
olyan bűvöletben, amelynek az étvágy nem vet
véget. Ezek a dalok nem vidámak és nem szo-
moruak; hol gazdagok varázsanyagban, hol nem
gazdagok; amelyekben nincs meg, azokat el-
felejtjük, amelyekben megvan, azok beletalálnak
a szívébe.
Am a zene elhallgat. Az embergürü eloszlik.
És az énekes, még fáradtabban, mint az imént,
összekéregeti ebédjét. Az édes misztérium elher-
vad, mindenki sajnálatára, minden szívben. Az
utca visszaesik a csatorna szintjére...“

Igenis, élvezetesen szép, amit a lelkes *Céline*
Buda utcáiról (szórul szóra fordítottam) s a ma-
gyar nép muzikaszereleméről ír — *éppen csak ez*
nem Buda és nem magyar népmuzsika. Ez talán
Nápoly, aminek látomását adja, vagy valamely
Levante-város — *Nakonxipán*, hogy szegényes té-
bolyult *Gulácsy* piktorunk holdbeli városa jusson
jókor eszünkbe, csak éppen nem Budapest. A „ri-
kitőszinű“ rongyokba bujt népénekes itt nem hu-
zott „gitárt“ mocsos tarisznyájából. S a városi
nép ebédsiettségében itt sohasem sereglett köréje,
hogy önfelédten vele énekeljen, gitárszó mellett
„megdicsőüljön“... Ez az egész jelenet és utca-
hangulat a maga egészében sohasem volt magyar
dolog. S főként, mily messzeesik a polgáriassult
városok légkörétől s ezek közt is: a Tabán ak-
kori józanfejú s németajku lakosságától, a jó bu-
dai sváboktól, akikhez a kis *Semmelweis*, a fű-
szeresfiú, is hozzátartozott. A kép, amelyet

Céline a látomások minden álomszerűségével vetit elénk, sokkal hamarabb tevődhetett össze Páris-külváros ma már erősen ritkuló impreszióiból, ahol a sikátorok sötétarcu lakói nem egyszer állják körül a párisi népenekest, aki őket, a kórusban vele zengő vagy zümmögőket, megtanítja, néhány kalapba hullajtott garasért, az utca épp divatos és mindig érzelgős apacsdalaira. Vagy talán mégis a magyar falu népi nótázását, a kocsmacigány sirvavigadó hegedűjét helyezi át a francia orvosiró — *Nakonxipánba*, álomlátó szemmel, amelyet biedermeier-Budának tart?

De ne legyen ez komoly megrovás, csak csendes, baráti észrevétel. Aki annyi kitörő jóindulattal ír a tulkésőn felismert magyar zseniről, annak korrajzában szabad tévednie. Az írhat *Világos* helyett „*Villajos*“-t, miként Céline és „*Gradinish*“ grófnét is megteheti magyarnak.

Nem baj. Csak sok külföldi író írjon oly becsületos szívvvel és hangos harsnaszóval a magyar tehetségekről. Mindenképp csak hálásak leszünk érte s az apró téves címzéseket sietve elfelejtjük.
